

רב אשי בו' איתרח לי תלתין יומין ואחדרי לתלמודאי. כעין זה מצינו בכחוצות (עו ז) בר' חנינא בר פפא, דא"ל למה"מ שבקי תלמין יום עד דנהדר תלמודאי ע"ש. וכן מצינו עוד בכמה מקומות שחזרו על תלמודם בשלשים יום, ברכות (לח ז) רבי חי' בר אבא כל תלמין יומין מהדר תלמודיה קמיה דר' יוחנן רביה. פסחים (סח ז) רב ששם כל תלמין יומין מהדר ליה תלמודיה. ר"ה (לה א) רב יהודה מתלמין יומין לתלמין יומין הוה מללי, פירש"י שהיה מחזר תלמודו כל שלשים יום. והדבר פלא שכל אלו האמוראים לקח לחזור על תלמודם שלשים יום דוקא.

והתוס' בברכות שם כתבו, כל תלמין יומין מהדר תלמודיה, לאו דוקא כל תלמודו, אלא כל מה שהיה לומד בשלשים יום היה חוזר הכל לפניו ביום שלשים ואחד ע"ש. ובבבא שבע כריתות (כו א) הקשה ע"ד התוס' ממ"ש כאן ברב אשי ובכחוצות ברח"פ, וזוהי על כרחק כל תלמודו קאמר ע"ש. ועיין מה שכתבנו בזה בברכות שם. וע"ע בהגהות הגר"ל הכהן בן השער אפרים ז"ל על הבבא שבע נדפס ב"כפונות" ד' (ע' לב) מש"כ בזה.

וראיתי להגר"י שור ז"ל בהגהות עתים לבינה על ספר העתים (ע' רמו), שכתב להגיה בגמ' כאן שז"ל איתרח לי תלמין שנין ואחדרי לתלמודאי, היינו שציקש שיאריך ה' ימיו עד סוף תלמין שנין להשלים כל חזרת לימוד הש"ס דמהדורא חנינא, עפימ"ש הרשב"ם בב"ז (קנו ז) בשם תשו' רב האי, ובערוך (ע' הדר), דרב אשי האריך בשיצה ששים שנה, וכל שנה בשני חדשי הכלה אדר ואלול חזר על שני מסכתות עד שקיים תלמודו בשלשים שנה, וכן עשה בשלשים שנים האחרונים ע"ש.

ואחדרי לתלמודאי דאמריתו אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו. בתשנ"ך לתלמיד מהר"ם (סימן תקכט) כתב, אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו, פירוש וקיום מצות בידו, כשהנדיק נפטר מן העולם בא מלאך אחד ומוכיר כל מה שלמד לשמה, ועל זה אמרין אשרי מי שבא לבאן

ותלמודו בידו. ובהגהות שבעת הנרות שם הקשה, על מש"כ התשנ"ך פי' וקיום מצות בידו, ממ"ש כאן איתרח לי תלמין יומין ואחדרי לתלמודאי דאמריתו אשרי מי שבא לבאן בו', ואי פירשו על קיום מצות, מה ענין חזרת לימודו לענין קיום המצות ע"ש. ובגליוני הש"ס כאן כתב על דברי התשנ"ך, נראה דמפרש אשרי מי שבא לבאן וקיום תלמודו בידו, שהיה לדיק וקיים מה שלמד, ואז מוזכרין אותו שם כל מה שלמד, וממילא גוף תלמודו נמי בידו כמשמעו ע"ש.

והנה מש"כ התשנ"ך, כשהנדיק נפטר מן העולם בא מלאך אחד ומוכירו כל מה שלמד. כן איתא במדרש משלי (פ"י) בפסוק לא ירעיב ה' נפש לדיק, זה תלמיד חכם כל זמן שמתעסק בחיים מתוך דברי תורה, אם נחלש ממנו דבר אחד או פרק אחד מתלמודו, בשעת פטירתו מן העולם אינו נפטר מן עולמו עד שמלאכי השרת באין וקודרין אותו לפניו, בשביל שלא יהא לו בשת פנים לעמיד לבא לפני הקב"ה, לכך נאמר לא ירעיב ה' נפש לדיק ע"ש. ובדברי המדרש יתיישב מה שהקשה בגליוני הש"ס כאן על מש"כ התשנ"ך כשהנדיק נפטר מן העולם בא מלאך אחד ומוכירו כל מה שלמד וזה אמרין אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו, דמהגמ' כאן לכאורה סתירה לפי' זה, דהרי מבואר שצריך לחזור על תלמודו קודם פטירתו ע"ש. וכן הקשה בערוגת הבושם עה"ת (פ' אמור) במ"ש חז"ל שהנדיקים לפני פטירתם מוזכרין להם חורתם, וכאן אמר אהדרי לתלמודאי ע"ש. ולהאמור לק"מ, דבאמת צריך לחזור בעצמו על תלמודו, ובמדרש שם אמרו ת"ח כל זמן שמתעסק בחיים מתוך דברי תורה, היינו שאם חוזר בעצמו על תלמודו, ואז אם נחלש ממנו דבר אחד או פרק אחד, מלאכי השרת באין וקודרין אותו לפניו. אבל אם אינו חוזר בעצמו לא יסייעוהו לו מן השמים.

בנחל קדומים להרחיד"א ז"ל (קו"פ בא) כתב בפסוק למען תהיה תורת ה' צפיק, י"ל במ"ש ז"ל דאומרים בג"ע אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו, וזהו למען גימטריא קך, רמו דעשוי אדם למשמש בקיצו בפטירתו שיהיה תלמודו בידו,